

Wonderen komen de wereld in

Voorganger: Ds. Jurjen Zeilstra
Regenboogkerk Hilversum

Schriftlezing Oude Testament: Jesaja 52, 7-10

Schriftlezing Brieven: Hebreeën 1, 1-4

Schriftlezing Evangelie: Lucas 2, 1-20

The Descent of Peace,
ca. 1809, in de serie
*On the Morning of Christ's
Nativity* bij het werk van
John Milton, William
Blake, 1803–1817

Inleiding

De sprookjesachtige sfeer waarin mensen Kerstfeest graag beleven, komt niet uit de lucht vallen. Of juist wel? We doen er goed aan om niet, in onze ijver het geloof van romantiek te ontdoen, de wonderachtige aankleding van de geboorte van Christus te willen ontluisteren. Bewust schetst immers Lucas een hemel vol engelen boven een veld vol herders. De wonderen zijn de wereld niet uit, we leren het om ze opnieuw te zien, met Kerstfeest.

Prediking

Gemeente van Christus,

Kerstfeest is het feest van de vrede. Dat maakt dit feest wereldwijd geliefd en van grote betekenis, niet alleen bij christenen. De universele kracht van Kerstfeest ligt daarbij niet in gebeurtenissen lang geleden of de al dan niet historisch correcte beschrijving daarvan. Eigenlijk en ten diepste worden in het Kerstfeest, dat is het verhaal van de geboorte van Jezus Christus, op tijdloze wijze de essenties van het menselijk bestaan in een gave kleine vertelling benoemd. In oeroude woorden waarmee een voor iedereen toegankelijk verhaal wordt verteld, vinden wij het wezenlijke van ons eigen leven. Wie zijn wij als mens?

Dat is waar de evangelist Lucas mee bezig is, wanneer hij aan het optreden van de volwassen Jezus een geboorteverhaal vooraf laat gaan dat zijn weerga niet kent. En hij denkt aan de vreugdebode waar de profeet Jesaja van sprak, die voor Israël de vrede aankondigt: 'Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten van de vreugdebode, die vrede aankondigt, die de goede boodschap brengt, die heil verkondigt, die tot Sion spreekt: Uw God is Koning.'¹ Met Kerst is heel de hemel vol met engelen die vreugdeboden zijn. Langgekoesterde verwachtingen gaan in vervulling. Hoop blijkt gefundeerd te zijn. Heel het spreken van de profeten in het Oude Testament komt tot zijn recht in het messiaanse plaats bekleden van deze Zoon van God, die mensen als u en ik zal uitnodigen en wil voorgaan en oproepen om zelfbewust ook zelf in dit licht te gaan staan en daden te verrichten die daar verband mee houden.

En zeker, het gaat over de geboorte van een kleine kwetsbare Jezus in Bethlehem. Maar meer nog gaat het over de waarde van onze eigen ziel en het overwinnen van datgene wat die waarde ondermijnt. Wij allemaal zijn aan de aarde gebonden lichamelijke stervelingen, die het nodig hebben lichamen verzorgd, gekoesterd en op een fijne manier aangeraakt te worden. Niet alleen als baby, maar heel ons leven blijft er een verlangen naar erkenning, gezien worden en geraakt: een arm om een schouder, een hartelijke handdruk, een liefdevolle kus. Onze kwetsbaarheid in dat opzicht beseffen we in 2020 denk ik, met de intensive care afdelingen van de ziekenhuizen vol met corona patiënten, meer dan in andere jaren.

¹ Jesaja 52,7 (NBG 1951).

Geweldig dat er dan mensen voor je klaarstaan die weten van omzien naar elkaar en daar hun werk van hebben gemaakt. Hopelijk worden zij niet overvraagd. Toch is het altijd al zo geweest en zal het in de toekomst niet veranderen dat mensen, dat wij, elkaar nodig hebben, ook al behoren wij als Nederlanders tot de mensen met gemiddeld de hoogste leeftijd in de wereldgeschiedenis.

Maar het gaat niet alleen om jaren tellen en om eten, geld en goederen. Dat kan niet het hele verhaal zijn. Voor mensen die vreedstichters willen zijn kan het zelfs niet alleen om welzijn gaan. Onze geest kan worden gericht op hogere dingen, worden geïnspireerd, worden opgetild, worden beschenen van boven in een goddelijke glans. Zo komen wij in balans en leren wij het inclusief te denken. Het welzijn van de een hoeft niet te gaan ten koste van de ander. Het aardse is niet waardeloos, verre van dat. Maar wij ontdekken in dit verhaal dat de aan de aarde verbonden waarden op verrassende wijze aan het licht kan komen wanneer deze worden beschenen door het hemelse. Gods luister schittert in het kind in de kribbe. Wie, figuurlijk gesproken samenkomen rondom dit kind, worden daarom tot vrede geleid.

Dit kind wordt in de Hebreeënbrief Gods evenbeeld genoemd, zoals ooit de mens, die werd geschapen op de zesde dag: 'God schiep de mens als zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen'.² Deze Jezus is naar zijn betekenis als hernieuwde schepping geen man, zoals God ook geen man is. Jezus in de stal representeert de mensheid in het beeld van God. Jezus mag voor man en vrouw, ja voor allen, hoe jij je geaardheid ook ervaart, waarachtig beeldrager zijn van je kostbaarheid als mens in Gods scheppingslicht. Dat is een onmiddellijkheid waar geen andere mens tussen in kan gaan staan, wat die ander er ook van vindt. Jouw waarde is niet gefundeerd in de ogen van de mensen en hun goed- of afkeuring, maar in de ogen van God. Dit te beseffen is de basis voor echte vrede in je hart, onafhankelijk van de wisselvalligheden van de tijden waarin wij leven. Dat is die glans van boven. En wie deze vrede die God geeft meedraagt in zijn of haar hart, is ook in staat vrede te stichten tussen mensen. Op cruciale momenten het onverwachte kunnen doen, kan een wereld van verschil betekenen. De wonderen zijn de wereld nog niet uit.

Integendeel: Zo komen er waarachtig wonderen de wereld in. De sprookjesachtige sfeer waarin mensen Kerstfeest graag beleven, deze mag er van mij zijn. Het bijna magische, zo u wilt feeëriek, het hoort wel bij Kerstfeest. Het is in deze wereld immers nodig om de fantasie van ontmoedigde mensen te vullen met een heilige visioen. De deuren van kerken, ze horen in deze tijd wijd open te staan. Is Pasen het feest van de toewijding, Kerst is het feest van de gastvrijheid. Het verhaal van Bethlehem is bestemd om het verhaal van Hilversum te worden. Overal ter wereld mag het weer op een eigen en andere wijze worden gevierd, het liefst met authentieke elementen uit de eigen lokale cultuur. Bewust schetst Lucas een hemel vol engelen boven een veld vol herders. De hemelse boodschappers van de vrede vervullen de nachtelijke hemel boven mensen met een opdracht om te zorgen, te zorgen voor elkaar.

De vroeg symbolistische Engelse schilder William Blake (1757-1827) maakte begin 19^e eeuw een serie afbeeldingen bij het kerstverhaal. Hij deed dat op basis van het gedicht over de morgen van de geboorte van Christus, *On the Morning of Christ's Nativity*, van John Milton uit 1629 (gepubliceerd 1645). De stal van Bethlehem was daarbij voor William Blake een essentieel symbool. In bijna iedere afbeelding die hij maakte van het geboorteverhaal komt die stal voor, in de vorm van een vijfhoek met de punt naar boven. Het was voor hem de context van het leven op aarde.

² Vgl. Hebreeën 1,3 met Genesis 1,27. Vgl. Preek De Morgenster 15 november 2020, <https://drive.google.com/file/d/1YV4MMOrXAGndraxVOmUZ-215G2MFleHG/view?usp=sharing>

We krijgen als het waren een doorsnee van de vorm waarin het leven een kader vindt. Voor Blake vertegenwoordigde de vorm van de stal onze lichamelijke, aan de aarde gebonden, de landingsplaats voor Gods neerdalende vrede, terwijl ons wezen, onze ziel, onlosmakelijk verbonden is met het goddelijke, ja is geschapen als afbeelding van dat goddelijke.

De engel van de vrede komt van boven en breekt boven het dak van de stal door de hemelse sferen heen en verdrijft de wolken met een mirte tak als toverstok.³ De Natuur beneden liggend bij de stal van geborgenheid en vrede. Zij bedekt haar naaktheid met een zuivere witte sluier van sneeuw en zij brengt hulde aan haar pasgeboren Heer.⁴ Het is een mystiek en inspirerend beeld. Zo komen de wonderen de wereld in. Amen.

Uitzending en zegen

Waar je ook bent, hoe je jezelf ook voelt, krachtig, gezond, of verzwakt en ziek, vol vertrouwen of aangevochten vanwege de omstandigheden, besef het gezegende mensen te zijn. 'Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven; de heerschappij rust op zijn schouders. Deze namen zal hij dragen: Wonderbare raadsman, Goddelijke held, Eeuwige vader, Vredevorst.'

De genade van Jezus Christus, de liefde van God, de verbondenheid met de heilige Geest is met jullie allemaal.

³ De mirtetak is een oud symbool van liefde, geluk en vruchtbaarheid.

⁴ William Blake, 'The Descent of Peace' (Thomas set), 1809. Waterverf op papier, 19.4 x 25.5 cm. Whitworth Art Gallery, Manchester, England. Op basis van het gedicht *On the Morning of Christ's Nativity*, John Milton, 1629, gepubliceerd 1645 (onderstaand). De symbolist Blake was onder de indruk van de fantastische vertolkingen van de bijbel door Milton en maakte afbeeldingen bij veel van zijn teksten en werd sterk beïnvloed door een 18^e-eeuwse vorm van Platonisme.

I. It was the winter wild,
While the heaven-born child
All meanly wrapt in the rude manger lies;
Nature, in awe to him, Had doffed her gaudy trim,
With her great Master so to sympathize:
It was no season then for her
To wanton with the Sun, her lusty Paramour.

II. Only with speeches fair
She woos the gentle air
To hide her guilty front with innocent snow,
And on her naked shame,
Pollute with sinful blame,
The saintly veil of maiden white to throw;
Confounded, that her Maker's eyes
Should look so near upon her foul deformities.

III. But he, her fears to cease,
Sent down the meek-eyed Peace:
She, crowned with olive green, came softly sliding
Down through the turning sphere,
His ready Harbinger,
With turtle wing the amorous clouds dividing;
And, waving wide her myrtle wand,
She strikes a universal peace through sea and land.

